

УДК 908 (477.46).

МИКОЛА ЗЕРКАЛЬ

м. Миколаїв

nikolaizerkal@gmail.com

СКЛАДНІ ПЕРЕПЛЕТІННЯ ДОЛІ: ШЛЯХ ЗВИЧАЙНИХ ГЕРОЇВ В УСНІЙ ІСТОРІЇ ПОВСЯКДЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ ЖИТТЯ СОФІЙЧУКА ОЛЕКСАНДРА ОЛЕКСАНДРОВИЧА)

Сучасна Українська держава змушена доводити своє право на життя не лише політично, а також і збройним опором загарбникам. Триваюча з 2014 р. збройна агресія на Сході України демонструє велику кількість прикладів самопожертви та патріотизму. Внаслідок того, що збройний конфлікт триває і по сьогодні – більшість інформації з офіційних джерел залишається засекреченою та недосяжною для наукового дослідження, але існує можливість отримати інформацію від безпосередніх учасників. Головною метою дослідження є вивчення особистих вражень учасника історичної події та критичний аналіз історичних передумов які спонукали людину стати патріотом та героєм сьогодні. Результати дослідження можуть стати корисними при підготовці військово-патріотичних заходів вчителями та як історичне джерело для науковців.

Ключові слова: патріот, окупант, виховання, батьківщина, мирний час, збройна агресія, полон, обмін, захисник.

Сучасний період історії України демонструє надзвичайну складність на багатовимірність процесів як в суспільстві, так і в наукових колах. Війна на Донбасі триває з 2014 р. і кількість учасників бойових дій постійно зростає. Враховуючи досвід історичного минулого слід не втрачати час і в спілкуванні з живими, діючими особами триваючої історичної драми, створювати найбільш достовірні історичні реконструкції їх очима для передачі здобутого досвіду наступним поколінням. Тема фіксації усних спогадів учасників бойових дій набуває особливої актуальності також і тому, що потрібно буде вивчити докладно причини загибелі великої кількості українських військовослужбовців, мирного населення, втрати територіальної цілісності держави і визначити роль кожного з учасників цього історичного процесу. Запропоноване дослідження спрямоване на збереження історичної пам'яті. Головним завданням залишається фіксація історичних подій на підставі вражень, почуттів, свідоцтв безпосередніх учасників.

Державні кордони, життя мирного населення, гарантія свободи громадян і права власності були і залишаються основними цінностями і будь-які дії спрямовані на порушення

не лише конституційних, а і загальнолюдських прав і свобод має переслідуватись і в найшвидші терміни припинятись. Автор спробує на історичному тлі висвітлити долю та сприйняття історичного процесу лише одним із учасників подій, а саме Софійчука Олександра Олександровича.

Життя одного з учасників антитерористичної операції додає ще один із аспектів проявів мужності та героїзму звичайними українськими чоловіками під час страшних випробувань. Народився Олександр Олександрович Софійчук в звичайній родині, а саме батько: Софійчук Олександр Карпович народився в місті Кунгур, що на Уралі. Закінчивши середню школу і здобувши освіту був мобілізований до лав армії. Після демобілізації одружується і в традиційній в радянській системі переміщення фахівців опиняється в м. Миколаєві, де працював на державному підприємстві «Науково-виробничий комплекс газотурбінобудування «Зоря» [4].

Слід згадати, що 9 липня 1946 року Рада Міністрів СРСР приймає постанову про створення заводу для будівництва судових парових турбін в Миколаєві. Завдяки загальносоюзному значенні підприємства саме тут було

сконцентровано значний виробничий потенціал. В січні 1953р. здійснюється перший організований набір робітників та інженерно-технічних працівників по всьому Радянському Союзу.

У повоєнному 1948 р. почались підготовчі роботи по будівництву і впродовж наступних п'яти років поступово вводились в експлуатацію основні споруди заводу.

Офіційно 17 жовтня 1953 року міністром транспортного і важкого машинобудування В'ячеславом Малишевим було видано наказ за яким Південний турбінний завод частково вводився в експлуатацію.

Розвиток науки та техніки змусили відразу перепрофілюватись виробництву з парових на газові турбіни для суден Військово-морського флоту. Згодом його батько переходить працювати шліфувальником на «Машпроект».

Фото 1 – Олександр Софійчук
(1979 р.)

Мати – Тесля Зінаїда Іванівна народилась в 1953 р. в Полтавській області в ПГТ Семенівка. Закінчивши 10 класів навчалась в медучилищі в Лубнах Полтавської області, де в 1972 р. і познайомилась з його батьком. Після знайомства молоді не довго чекали – одружились в тому ж році. 12 січня 1973р. в їх родині народжується первісток – Олександр, а в 1986 р. другий син Віталій.

Хлопчика виховували відповідно з родинними традиціями, чесним, енергійним, допитливим, відданим рідній землі. З самого початку займався хлопчина веслуванням на байдарках, адже саме місто суднобудівників сприяло прищепленню молодому поколінню закоханості до моря. Згодом зацікавився легкою атлетикою – почались тренування, фізичні навантаження і несподівана хвороба. Змушений був відмовитись від спорту в цілому. В 1990 р. закінчує школу, а в країні починаються складні політичні та економічні перетворення.

Запровадження політики прискорення, а згодом і перебудови перетворили місто корабелів із «закритого» у вільне ринкове місто.

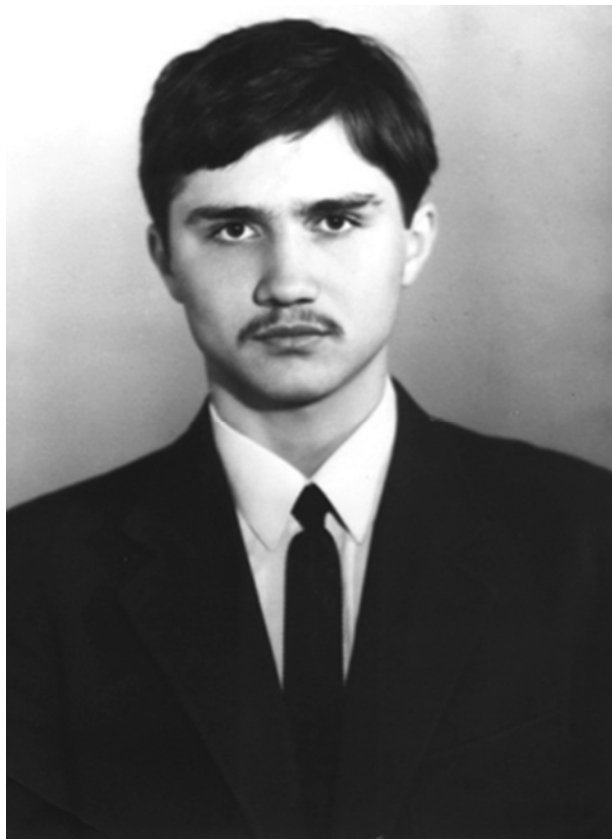

Фото 2 – Олександр Софійчук
(1990 р.)

Почався тривалий і складний процес перетворень. Олександр Софійчук здійснює невдалу спробу вступити до Миколаївського педагогічного інституту ім. В. Белінського на історичний факультет, в ті часи конкурс на одне місце сягав 12-15 чоловік. Пройти такий конкурс не вдалося і він змушений був заробляти гроші надомною роботою – виготовляв пустушки для дітей. Для підготовки до служби в лавах армії направляється військовим комісаріатом до школи ДОСААФ ім. Лютого в яхт клубі, де проходить 6-ти місячну підготовку як радіотелеграфіст. 12 травня 1991 р. мобілізується до армії і потрапляє до Чорноморського флоту в м. Севастополь на сторожовий корабель «Комсомолец України». Слід зазначити, що історія цього корабля досить цікава. Так, корабель закладено 15 вересня 1959 року на стапелі заводу № 445 імені 61 комунара в м. Миколаєві. 10 листопада 1959 року корабель зарахували до списків Військово-морського флоту як сторожовий корабель з тактичним номером СКР-25. [1]

31 грудня 1960 року о 13:00 корпус корабля спустили на воду. Вже 27 грудня 1961 року, над СКР-25 вперше було піднято Військово-морський прапор СРСР. 23 листопада 1964 року корабель був офіційно включений у склад Чорноморського флоту. За професійну службу 19 лютого 1966 року «Комсомолец України» нагородили Призом Військово-морського флоту СРСР та грамотою Головному ВМФ СРСР. Починаючи з 1967 р. корабель здійснює виконання бойових завдань: з 5 по 30 червня 1967 року допомагає збройним силам Єгипту (в період арабо-ізраїль-

ського конфлікту), в складі 5-ї ескадри Військово-морського флоту СРСР [1].

У квітні-травні 1970 року «Комсомолец України» бере участь у маневрах «Океан» і відвідує з офіційним візитом Алжир (8–13 травня). 30 серпня 1974 року під час вибуху та пожежі на судні «Відважний» моряки «Комсомольця України» надають йому допомогу.

З 23 травня 1977 року по 7 серпня 1979 року корабель пройшов капітальний ремонт на заводі імені 61 комунара у Миколаєві. У травні він проходить доковий ремонт в порту болгарського міста Варна. У 1981 році корабель двічі виходить на бойову службу у Середземне море (з 22 травня по 14 червня та з 21 серпня по 1 березня 1982 року), в грудні здійснює візит у порт Спліт (СФРЮ), з 16 червня по 1 липня бере участь у навчаннях «Щит-82» із відвідинами портів Бургас і Варни. Цього ж року корабель потребує ремонту, і здійснює доковий ремонт у порту Туапсе. Після цього, з 25 лютого 1982 по 27 червня 1983 року, знову виходить на бойову службу в Середземне море, під час чого відвідує югославський порт Дубровник [1].

Під час бойової служби у 1983–1984 роках двічі виконує завдання корабля радіолокаційної варти у зоні бойових дій під час війни в Лівані. Через рік бере участь у навчаннях «Граніт-85». «Комсомолец України» був учасником навчань спільної ескадри із заходом у порти Созополь, Бургас, які проходили з 12 по 27 червня 1986 року. 18–22 листопада 1986 року відвідує грецький порт Пірей, 17–21 листопада 1987 року – Туніс та з 28 червня по 2 липня 1986 року турецьке місто Стамбул [1].

Фото 3 – Сторожовий корабель «Комсомолец України»

24 червня 1991 року «Комсомолец України» виключили із складу флоту, роззброїли та передали у відділ фондового майна (для демонтажу та реалізації). З березня 1995 року корабель поступив в Інкерман на металолом [1].

Внаслідок виведення з експлуатації корабля Олександра Олександровича переводять на великий протичовновий корабель «Очаків». Історія човна вимагає окремого дослідження. Слід лише зазначити, що закладка корабля (заводський № 2002) відбулася 19 грудня 1969 року на суднобудівному заводі імені 61-го комунара в Миколаєві і 25 грудня того ж року зарахований до списку кораблів ВМФ СРСР.

Спущений на воду 30 квітня 1971 року. Введений в експлуатацію 4 листопада 1973 року і 28 листопада того ж року включений до складу Чорноморського флоту. Перебував у складі 30-ї дивізії надводних кораблів ЧФ. Спочатку мав бортовий № 522 (1973 р.), потім №: 539 (1974–75 рр.), 526 (1975–76 рр.), 175 (1980 р.), 530 (1977 та 1983 рр.), 745 (1979 р.), 703 (1986–87 рр.), 714 (1988–89 рр.), 707 (з 1.05.1990 р.).

Перший бойовий вихід в Середземне море здійснив з 24 грудня 1974 року по 12 травня 1975 року, з заходом в Аннабу (Алжир). За період служби корабель зробив дев'ять бойових походів, брав участь у навчаннях «Океан-75», «Крим-76». Нагороджений вимпелом міністра оборони СРСР «За мужність і військову доблесть». У 1977, 1979 і 1986 роках

Фото 4 – Великий протичовновий корабель «Очаків»

ВПК «Очаков» визнавався найкращим кораблем Військово-Морського Флоту. Здійснив візити: 14–19 червня 1978 – порт Латакія (Сирія); 13–18 квітня 1979 – Рієка (Югославія); 11–16 червня 1979 – Тулон (Франція); 10–13 серпня 1985 – Варна (Болгарія); 20–24 жовтня 1986 – Гавана (Куба); 26–31 березня 1987 – Стамбул (Туреччина); 26–30 жовтня 1987 – Спліт (Югославія); 24–28 квітня 1989 – Констанца (Румунія); 8–12 травня 1990 – Спліт (Югославія); 11–14 червня 1990 – Таранто (Італія) [2].

З 26 березня 1980 року по 18 липня 1984 року пройшов капітальний ремонт на Севастопольському морському заводі. В 1993 році пожежа на борту корабля значно ускладнила його технічний стан. Терміни завершення ремонту і модернізації корабля неодноразово переносилися до 2008 року, коли було прийняте остаточне рішення про списання «Очакова».

20 жовтня 2008 року корабель був виведений з території СМЗ, віддатований у плавдоці ПД-30 і поставлений на відстій в Троїцькій бухті Севастополя. 20 серпня 2011 року на кораблі був спущений військово-морський прапор першим командиром корабля Ігорем Касатоновим. 6 березня 2014 року корабель був затоплений на вході в озеро Донузлав задля блокади кораблів ВМС ЗС України. «Очаків» було піднято човнами ЕПРОН і доставлений до Інкерману для утилізації [2].

Саме в цей час Олександр Софійчук став свідком реального втілення війни, коли здійснювалась евакуація під час Абхазської війни членів родин Потійської бази. Всі, кого вивозили прибували на причал військової бази де Олександр проходив службу і безпосередньо бачив та спілкувався з людьми. Жахлива розгубленість і нерозуміння подальшої своєї долі містилася на обличчях та діях цих людей. Привезені родини привозились на десантних кораблях і подальша доля була незрозумілою не лише ним, а і більшості військовослужбовців. Перше у своєму житті спілкування з реальним проявом війни здійснило доленосний вплив на юнака.

Усвідомлення невинності мирного населення і його реальна незахищеність перед загрозою застосування зброї сформувалося саме в цей час.

Фото 5 – О. Софійчук з Я. Арлазоровим

Одночасно відбувались і веселі моменти життя, наприклад, в 1992 р. на території військової бази відбувались зйомки розважальної телепередачі «Аншлаг, аншлаг...». Безпосереднє спілкування з провідними представниками розмовного жанру розширили аспекти сприйняття артистів, не лише офіційною стороною на сцені, а також і реальні побутові прояви життя реальних людей: Єфіма Шифріна, Олександра Розенбаума, Миколи Трушкіна, Яна Арлазорова та інших. Паралельне існування людської трагедії війни і мирного життя повстали перед Олександром в повний зріст і усвідомлення цього стало значним надбанням служби для юнака.

12 квітня 1993 р. відбулась демобілізація і Олександр повертається до мирного життя і вже нових існуючих економічних умов. Військово-морська частина опиняється під командуванням Російської Федерації, а офіцери змушені переживати ті самі проблеми, що і цивільне населення – затримки виплати заробітної платні, побутові негаразди тощо. Саме його дивізія здійснювала блокування в Форосі М. С. Горбачова, першого і останнього Президента СРСР. Перебуваючи серед вояків він відчував гостру нестачу інформації про суспільно-політичні процеси які відбувались за межами військової частини, причому це саме було, лише в трохи меншій мірі, і серед офіцерського складу, адже моряки строкової служби могли отримати інформацію виключно під час перегляду телевізійних новин.

Після демобілізації повертається до м. Миколаєва і розпочинає готуватись до нової спроби вступити до педагогічного інституту, але тепер вже на фізико-математичний факультет. Два профільні іспити складає успішно, а за диктант отримує незадовільну оцінку.

Життя вимагало шукати джерела для існування. В країні і місті почався період безробіття, державні підприємства ліквідовувались, маса висококваліфікованих робітників опинились на вулиці і конкурувати з ними Олександр не міг. Починає займатись підприємництвом, торгував продуктами харчування, закупував запчастини для автомобілів і возив до Російської Федерації, де відчувалась гостра нестача. Наполегливість робила свою справу і в 1994 р. вступає нарешті до педагогічного інституту на фізико-математичний факультет, де і навчався до 1999 р. Під час навчання зустрів свою першу дружину, Пашенко Ірину Вікторівну, з якою побрався у 1996 р. та у шлюбі народжується донька Анна в 1998 р. На жаль шлюб не витримав випробування часом і через 12 років подружжя розійшлося. На старших курсах вузу почав працювати в обласній бібліотеці ім. Гмирьова ротаторщиком, згодом провідним інженером. Як підробіток цих грошей вистачало, а для утримання сім'ї в умовах інфляції було замало. Тому після закінчення інституту звільняється і намагається на ниві приватного підприємництва заробити копійчину. Значних успіхів досягти не вдалось, але побутова скрута зробила свою справу – шлюб руйнується.

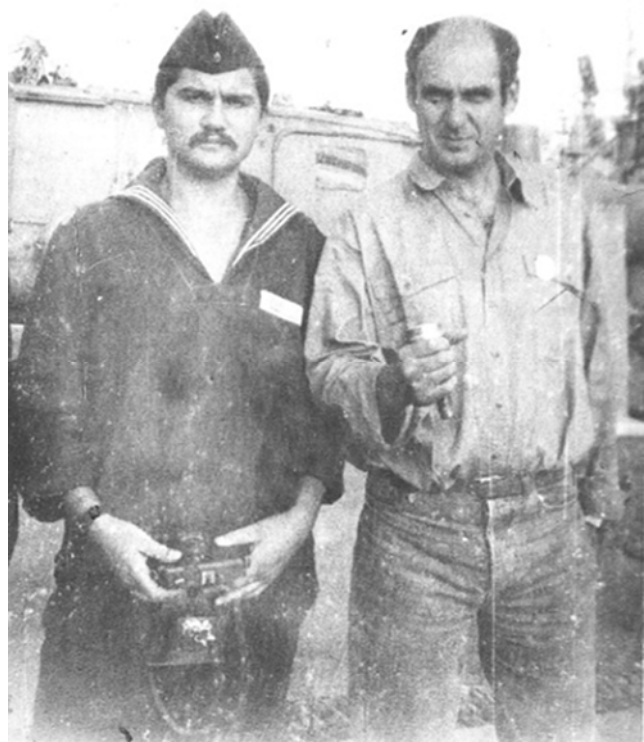

Фото 6 – О. Софійчук з Є. Шифріним

В країні починається процес поширення і запровадження у всі сфери життя комп'ютерної техніки, Олександр починає працювати в 2008–2009 рр. інженером-програмістом сервісного центру компанії «Інтернешнл комунікейшн компані» ЦДМА Україна – мобільний оператор. Далі знову повертається до підприємства, чим і займається до 2014 р. [5].

В лютому 2014 р. Україна починає переживати трагедію порушення територіальної цілісності на Півдні, а згодом і на Сході, що супроводжувалось застосуванням зброї різних видів. Саме в цей час оголошують збори для демобілізованих і Олександр Олександрович звертається до військового комісаріату Інгільського району, і пише заяву про бажання вступити добровольцем до лав української армії. Маючи досвід служби в Криму, орієнтуючись не просто в географічних назвах, а в реальній місцевості хотів стати на бороні територіальної цілісності та припинити навалу на території рідної країни.

Минає три тижні очікування, і він знову звертається до військового комісаріату. Виляється його особової картки взагалі немає, починається процес відновлення документів обліку і знову пише заяву з бажанням йти до армії. Нарешті, 2 квітня 2014 р. його мобілізують і він потрапляє до в/ч 30/39, національної гвардії м. Миколаєва [5].

В цей час на головних автомагістралях будуються блок-пости з метою відсічі можливого продовженню агресії. Чергування на блок-постах, навчання новим методикам відсічі в умовах гібридної війни. На початку липня формується чітке бажання потрапити в зону АТО і активними діями захистити мирне населення від збройної агресії. Бажаючих зупинити агресію на Сході було багато. Незважаючи на складність моменту настирливість зробила свою справу – Олександр потрапляє в район Григор'євки, фактично біля Саурмогили. Як фахівець, займався забезпечення зв'язку з блок-постами і виходив на позиції для заміни обладнання радіостанцій. З кінця липня (30–31) починаються артилерійські обстріли, які мали системний і плановий характер. Підрозділ в якому служив Олександр Софійчук змушений був відступити до населеного пункту Лисічки Амбросієвського району. Під час передислокації намагались

забрати все обліковане майно. Траплялись і курйози – так речі тих, хто в цей час був на чергуванні і був разом з підрозділом евакуйовані на автомобілях, не встиг забрати особисті речі з місць дислокації. Під час обстрілу на чергуванні знаходилось дві групи українських вояків і в одній групі міни потрапили безпосередньо в приміщення блок-посту, внаслідок чого фактично все майно згоріло, а другий пост постраждав менше. Територію продовжили контролювати частина 30/33 та підрозділ національної гвардії з Запоріжжя. Частина була передислокована в Успенку на контрольно-перепускний пункт, де до кордону з Російською Федерацією залишалось 4–7 км. В цей час відбувався наступ агресору на Іловайськ, тому українські вояки отримали наказ передислокуватись до Амбросієвки, для здійснення контролю за виїздом на село Благодатне. Під час руху неодноразово потрапляли під мінометний обстріл. Саме в цей час серед вояків і остаточно сформувалась впевненість в правильності свого рішення: особисто прийняти участь у відсічі ворогу, адже якщо його не зупинити на цих територіях, то може виникнути ситуація, коли державність України опиниться під загрозою. Також до О. Софійчука та побратимів по службі приходить усвідомлення того, що війна трансформується в нову форму, бойові дії вже почали припинятись, і тепер було потрібно переходити до розмежування позицій на території з їх щільним заселенням та розташування об'єктів інфраструктури, промисловими та іншими об'єктами.

В умовах реальних бойових дій, відірваності від тилів та матеріально-технічного забезпечення виникла проблема ремонту рухомого складу. Змушені були здійснювати рейди на нейтральні території в пошуку запасних частин для автомобілів.

Час минав, і 22 серпня 2014 р. практично повністю зник мобільний зв'язок, агресор готувався до активних збройних дій і треба було позбавити українських вояків можливості координувати свої дії та вчасно реагувати на загрози. Лише на нетривалий час з'явився російський роумінг.

23 серпня 2014 р. перша група прийняла бій з ворожою колоною в Лисічках. На вечір, після успішної відсічі агресору, українські

вояки відійшли до Амбросієвки. Саме в цей час коли повертались розвідники Ярош Олександр, Моляр Олександр, Баткевич Олег, зник без вісти Петров Олексій, існує припущення, що загинув. Важко був поранений Цапенко Олексій, легко поранений Ботлах Андрій. Увесь вечір сиділи в повній бойовій готовності в очікуванні наказу про подальші дії – відхід за відсутності підкріплення, але дарма. Ніяких команд не надійшло. Вранці 24 серпня 2014 р. незважаючи на відсутність наказу один із командирів, на місці, приймає рішення відступити до Маріуполя. Надвечір 24 серпня 2014 р. військова колона у складі біля 20 автомобілів у населеному пункту Войковський була обстріляна піхотою та бронетехнікою. Удар прийшовся на середину колони, внаслідок чого «голова» колони продовжила рух, а решта залишилась на відкритому просторі, даючи відсіч супротивнику. Приймається рішення: для підтримки решти повернутись на БТР. На жаль БТР було підбито і щоб евакуювати поранений екіпаж відрядили автомобіль, який також був вражений. В цій операції зникли без вісти Вірич Євген, Палькович Євген, Старажан В'ячеслав. Згодом Смірнов Юрій був ідентифікований та похований. Українські військові які опинились під нищівним вогнем в середині колони були або вбиті, або поранені. Решта змушена була відійти і згодом потрапила в полон. Несподівано, немов із паралельної реальності з'явилося стадо корів, які щоденно повертались з випасу о 20:00 в село. Так склалося, що стадо з пастухами та декількома жіночками, які супроводжували своїх теличок, опинились між українськими вояками та окупантами. Українці змушені були припинити вогонь, щоб не «зачепити» мирне населення. Олександр Олександрович впавши у траву біля лісочку звернув увагу на одну жіночку, яка від несподіваності сюрреалістичності того, що відбувалось поруч побачила українські розпізнавальні знаки на формі вояків, і стала ховатись з боку дерев, які виходили саме на українців. Навіть на підсвідомому рівні люди визначали «своїх» та «чужинців» у критичній ситуації [5].

Після сутички почали визначати стан справ і враховуючи втрату техніки, було вирішено: залишити матеріальні цінності, а заван-

тажити особовий склад. З'ясувалось, що ще один вантажний автомобіль було пошкоджено. Від головної частини колони залишилось лише два ЗІЛа-131 та один «Хантер» і 70 чоловік особового складу. Ніч вирішили перечекати в лісі, зв'язку ніякого не було, неможливо визначитись із розташуванням супротивника.

Вранці 25 серпня 2014 р. почули страшний гуркіт бою який відбувався поруч із застосуванням авіації, танків, важкої артилерії. Стали свідками того як було збито український військовий літак і пілот катапультивався.

Несподівано «прокинувся» телефон, телефонували з боку окупантів і пропонували скласти зброю і вийти на територію Російської Федерації. Аналізуючи сьогодні ситуацію, стає зрозумілим, що росіянам саме в той момент, для обміну на їх полонених десантників потрібні були українські вояки. Складно і важко приймалось рішення щодо подальших дій, але вирішили переходити на територію Російської Федерації. Для з'ясування розташування супротивника відрядили в розвідку майора Нечитайло та солдата Остапчука В. А. Несподівано, після заглиблення в ліс розвідників пройшла колона САУ окупантів. Колона почала рух, розвідників не забрали, пізніше вони опинились також в полоні т. зв. ДНР.

Ввечері перетнули державний кордон в районі Катеринівки, українських прикордонників не було, а на російському боці їх зустріли

Фото 7 – О. Софійчук на службі
(2015 р.)

прикордонники Російської Федерації. Всі завантажили в військові КАМази, які були щільно тентовані та пересувались полями. Ніхто не міг з'ясувати напрямок пересування. В Ростовській області в полях зупинились, переписали всіх полонених, почались допити спочатку офіцерів, а потім рядового складу. Всі перебували в полоні впродовж трьох діб. Фактично ніякої інформації щодо того чи здійснюються кроки з українського боку по визволенню бранців не було. Всіх полонених розділили на три вікові групи: 1 – до 24 років: «молоді»; 2 – середня група: від 24 до 40 років; 3 – старі: більше 40 років. Офіцерів і тримали і допитували взагалі окремо. В полоні з українськими вояками обходились достатньо ввічливо – всіх помили в бані, годували тричі на добу, фізичного впливу не здійснювали. Наприкінці третьої доби з'явився консул України в Російській Федерації. Того ж вечора всіх завантажили в КАМази та відвезли до Таганрогу на леговище, звідки переправили до Білгороду на військово-транспортних літаках ІЛ-76. Сформувавши остаточні списки для обміну та при завантаженні на літак кожен підписав папір про відсутність будь-яких претензій до російської держави та її посадовців [5].

Після прильоту завантажили всіх в автобуси та перевезли для обміну до Гоптівки, ближче до Харкова. Ранок 31 серпня 2014 р. Олександр Софійчук запам'ятав на решту життя з точністю до кожної секунди. Вишикувавшись в колону всі перейшли на український бік. Сам процес повернення знімали кореспонденти телеканалу «Лайф ньюс». Як стало пізніше відомо, напередодні ввечері було видано російській стороні її полонених десантників. Всіх зустріли волонтери та СБУ, завантажили в автобуси та перевезли до Харкова на територію Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба. І згодом переправили на територію Національної академії Національної гвардії України, де перевдягли в форму нового зразку. Лише 1 вересня надали можливість зателефонувати рідним та близьким. Ввечері 1 вересня 2014 р. завантажили в поїзд і вже 2 вересня Олександра зустрічали в Миколаєві. На жаль, у всіх офіційних документах цей тра-

гічний період зафіксований лише як перехід на суміжну територію Російської Федерації за «Договором про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією» від 14.01.1998 №13/98-ВР [3].

Після повернення дослужив термін за контрактом, був демобілізований. Довго залишатись осторонь Олександр все одно не міг. Згадки про порушення державного кордону, будь-яких норм права та моралі змусили його знову звернутись до військового комісаріату з заявою про новий контракт. З січня 2015 р. він знову в лавах української армії, 2 місяці був в команді під Маріуполем на блок-посту. Наприкінці березня 2015 р. виходить наказ про демобілізацію контрактників. Повернувся до Миколаєва, але відчуття невинного обов'язку перед загиблими, пораненими побратимами, вже через 2 дні знову приводять його до комісаріату, також було бажання передати військовий досвід молоді. Знову в складі військової частини №30/39 продовжує службу в зоні АТО. З березня до квітня 2016 р. перебуває на території Миколаєва, а в травні вибуває до Маріуполя, в зону бойових дій. Тепер відчув принципову різницю з точки зору облаштування та забезпечення вояків побутовими умовами та військовим забезпеченням. Тепер про початок обстрілів можна було дізнатись з появи безпілотників, які виконують функції корегувальників вогню. Тепер вогонь просто так не відкривається, лише по конкретним цілям. Слід зазначити, що перебуваючи на передовій і маючи інформацію про втрати українських вояків міг порівняти з інформаційними повідомленнями українських телеканалів – все відповідало дійсності, ніяких приховувань, або збільшень в чисельності не було. Окремі випадки лише із запізненням інформації, а за фактичним навантаженням ніколи ніяких зауважень не виникало. В квітні 2017 р. звільняється за закінченням контракту і починає займатись мирним життям. Крім позитиву у матеріальному забезпеченні збройних сил, повільно почали виявлятися і певні вади, а саме – засилля бюрократії, коли замість того, щоб замінити застіжки в бронезилетах, які від щоденного використання ламались, почали займатись тотальним втіленням в

життя всіх норм статутів без будь-якої інтеграції в реальне життя та умови ведення війни [5].

Після повернення в мирне життя, зміг побачити на собі дієве втілення норм соціального захисту: скористався відпочинком в санаторії, отримав земельну ділянку 1,5 га для сільськогосподарського виробництва, розпочав процес отримання ділянки під забудову житлового будинку, пільги при оплаті за житло, комунальні послуги, проїзд та решту законодавчо закріплених гарантій. Став на облік в центрі зайнятості щоб продовжити мирну трудову діяльність на користь держави. Лише в питанні державних нагород військове чиновництво чомусь обійшло Олександра Софійчука, але на його думку це не головне.

Таким чином, слід зазначити, що звичайні герої живуть поруч із нами, і не обов'язково вони увінчані різними нагородами, а просто виконавши повністю свій громадянський борг, і залишившись живими, продовжують в Україні працювати на зміцнення економіки та обороноздатності держави. Доля конкретної людини продемонструвала її самовідданість, реальний а не пафосний та трибунний патріотизм. На жаль, виявилось, що будь-який герой не зможе перемогти озброєного ворога не маючи аналогічної або кращої зброї. Саме наявність або відсутність технічного забезпечення і стрункої ефективної системи командування вирішує в сучасній війні результат зіткнення на полі брані. Сучасній Українській державі слід звернути увагу на

всіх учасників бойових дій, і не повинен факт полону ставати плямою на службовій картці вояка. Перебуваючи в полоні, вдалося вистояти в психологічній обробці ворога, і не зрадити своїм принципам та державі в цілому. Досліджена доля не поодинокі, і на жаль лише незначна частина реальних героїв змогла відчувати на собі вдячність з боку держави і владних органів за проявлений героїзм та самовідданість.

Список використаних джерел

1. Сайт: «Wikipedia». – Тема: «Комсомолец України (протичовновий корабель)». Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%81%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%86%D1%8C_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8_\(%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%BB%D1%8C\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%81%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%86%D1%8C_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8_(%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%BB%D1%8C))
2. Сайт: «Wikipedia». – Тема: «Очаков (большой противолодочный корабль)». Режим доступу: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D1%87%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%B2_\(%D0%B1%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%88%D0%BE%D0%B9_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D1%87%D0%BD%D1%8B%D0%B9_%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B0\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D1%87%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%B2_(%D0%B1%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%88%D0%BE%D0%B9_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D1%87%D0%BD%D1%8B%D0%B9_%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B0))
3. Сайт: «Верховна Рада України. Закони». – Тема: «Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією»). Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/643_006
4. Сайт: «Wikipedia». – Тема: «Зоря – Машпроект». Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Зоря_—_Машпроект.
5. Особисті спогади Софійчука О.О. надані в інтерв'ю автору статті 24 квітня 2018 р. в м. Николаєві.

MYKOLA ZERKAL
Mykolaiv

SOPHISTICATED INTERWEAVING OF FATE: THE PATH OF ORDINARY HEROES IN THE ORAL HISTORY OF EVERYDAY LIFE (ON THE EXAMPLE OF THE LIFE OF SOFIYCHUK ALEXANDER)

The latest period of Ukrainian history demonstrates the extraordinary complexity of multidimensional processes both in society and in scientific circles. The war on the Donbas lasts from 2014. and the number of combatants is constantly increasing. Taking into account the experience of the historical past, one should not waste time and in communicating with the living actors of the ongoing historical drama to create the most reliable historical reconstruction of their eyes for the transfer of experience gained to subsequent generations. The theme of fixing oral memoirs of combatants becomes particularly relevant as well, because it will be necessary to study in detail the causes of the death of a large number of Ukrainian servicemen, civilians, loss of territorial integrity of the state, and to determine the role of each participant in the historical process and to establish the punishment for the guilty. The proposed study is aimed at preserving historical memory, expanding the facts and assessments of a multidimensional historical process and exploring the role and significance of individual life in the period of tragic trials.

Keywords: Patriot, occupation, upbringing, homeland, peacetime, armed aggression, captivity, exchange, defender.

НИКОЛАЙ ЗЕРКАЛЬ
г. Николаев

СЛОЖНЫЕ ПЕРЕПЛЕТЕНИЯ СУДЬБЫ: ПУТЬ ОБЫЧНЫХ ГЕРОЕВ В УСТНОЙ ИСТОРИИ ПОВСЕДНЕВНОСТИ (НА ПРИМЕРЕ ЖИЗНИ СОФИЙЧУКА АЛЕКСАНДРА АЛЕКСАНДРОВИЧА)

Современное Украинское государство вынуждено доказывать свое право на жизнь не только политически, но также и вооруженным сопротивлением захватчикам. Продолжающаяся с 2014 г. вооруженная агрессия на Востоке Украины демонстрирует большое количество примеров самопожертвования и патриотизма. Вследствие того, что вооруженный конфликт продолжается и по сей день – большинство информации из официальных источников остается засекреченной и недоступной для научного исследования, но существует возможность получить информацию от непосредственных участников. Главной целью исследования является изучение личных впечатлений участника исторического события и критический анализ предпосылок, побудивших человека стать патриотом и героем сегодня. Результаты исследования могут оказаться полезными при подготовке военно-патриотических мероприятий для учителей, а также в качестве исторического источника для ученых.

Ключевые слова: патриот, оккупант, воспитание, родина, мирное время, вооруженная агрессия, плен, обмен, защитник.

Стаття надійшла до редколегії 20.05.2018

УДК 94(477)«19»

НІНА МОРОЗ

м. Дніпро

ninamoroz86@gmail.com

ФОРМУВАННЯ БАГАТОПАРТІЙНОСТІ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНИ (1989–2004 рр.)

У статті висвітлюється процес становлення та розвитку політичних партій України, їх вплив на розбудову демократичних процесів. Аналізується поняття політичний плюралізм, його значення для формування громадянського суспільства. Характеризується виборчий процес, як відображення сформованості політичних партій.

Ключові слова: громадянське суспільство, плюралізм, партії, багатопартійність, вибори.

Сучасний етап розвитку й становлення громадянського суспільства в Україні є складним і суперечливим, зважаючи на протиріччя суспільно-політичного, соціально-економічного, духовного планів. Однак на державному рівні зроблено спробу окреслити таку модель та вживати комплексних заходів щодо її реалізації завдяки співпраці й діалогу влади, держави, суспільства, громадськості, медійників. 26 лютого 2016 року Президент України затвердив указом Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки [28]. Очевидно, що розбудова громадянського суспільства в Україні сьогодні – одне з першочергових суспільних завдань.

Передумовою перетворення суспільства на громадянське є багатопартійність. Партії як невід’ємний інститут політичної системи, значною мірою впливають на всі сфери суспільного життя. Таким чином, вони пов’язують інтереси суспільства з інтересами держави.

Мета статті – з’ясувати особливості суспільно-політичного життя України в контексті формування багатопартійності, а також проаналізувати процес впливу політичних партій на громадянське суспільство.

Зважаючи на важливість даної проблеми для українського державотворення, сучасні науковці приділяли значну увагу питанню політичних партій та партійному